

مقدمه

اصطلاح "هوش مصنوعی" به طور فزاینده ای با ساختمان ها و اتوماسیون ساختمان مرتبط شده است. سیستمهای اتوماسیون ساختمان امروزی به طور عمده در پاسخ به برنامههای زمان ثابت یا پارامترهای کنترلی ساده به صورت «ایستا» عمل می کنند. کنترل دمای اتاق بر اساس دمای از پیش تعیین شده است که در طول روز یکسان است. روشنایی به صورت دستی، با سوئیچ ها یا بر اساس سوئیچ های حضور ساده کار می کند. هیچ کدام از اینها واقعاً «هوشمند» نیستند. بعد جدیدی که هوش مصنوعی می تواند به محیط اتوماسیون ساختمان اضافه کند، استفاده از تجزیه و تحلیل مستقل دادهها به عنوان مبنایی برای عملیات بهینه سازی شده است. بنابراین دینامیک گرمایش و سرمایش اتاقها، پیش بینی آبوهوا، اشغال اتاق پیش بینی شده در طول روز همگی می توانند در عملیات گرمایش لحاظ شوند.

به عبارتی در ابتدا، «اتوماسیون ساختمان» نسبتاً «غیر هوشمند» بود. سیستمها طوری برنامهریزی می شدند که از مجموعهای از قوانین ساده پیروی کنند، که امکان راهاندازی سریع سیستم و در نتیجه سهولت تعمیر و نگهداری را فراهم می آورد.

«ساختمان هوشمند» معمولاً بر اساس اتوماسیون ساختمان کلاسیک با سیستمهای مدیریت مبتنی بر فناوری اطلاعات انعطافپذیر ساخته میشود. رشد فزاینده داده های تولید شده توسط سنسورها در سطح مدیریت مبتنی بر فناوری اطلاعات، راه حلی نوین برای روش های پردازش داده پیشرفته تر فراهم کرده است. پردازش پیچیده داده های سنسورها منجر به تبدیل ساختمان هوشمند به ساختمان Cognitive شده است.

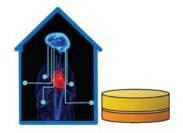
Automated Buildings (1980 – 2000)



Control & Visualise KPIs

- Good for manual monitoring
- Allows identifying general issues
- Not enough data to identify energy waste

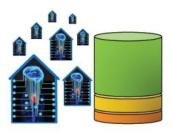
Smart Buildings (2000 – 2015)



Energy Management

- Monitors consumption of main assets and consumers
- Only primary datapoints are analyzed

Cognitive Buildings (> 2016)



Learn & Predict Behaviour

- Predictive control down to desk level
- Understand energy flow and building occupancy
- Consider comfort preferences of users and context such as weather
- Requires new analytics to deal with the amount of data



الگوريتم اجرايي يادگيري

اولین مرحله در هر فرآیند هوش مصنوعی، یادگیری سیستمی است. این می تواند به سه شکل باشد:

- Unsupervised Learning
- Supervised Learning
- Reinforcement Learning

در روش اول حجم زیادی از داده های سنسورها خوانده میشود و با یادگیری سیستم، در صورت وجود مغایرت در آنها به اپراتور اطلاع داده می شود. این روش تنها برای مانیتورینگ در ساختمان کاربرد دارد. به عبارتی تنها برای طبقه بندی کردن حجم ریاد داده استفاده میشود. در روش دوم بر اساس داده ها سیستم یاد میگیرد و با استفاده از آن پیش بینی انجام می دهد. به عنوان مثال برای شناسایی نقاط پیک مصرف انرژی با کمک داده های پروفایل مصرفی انرژی ساختمان.

در روش آخر که تکوین پیاده سازی و اجرا کرده است، سیستم قابلیت این را دارد که هوشمندانه تصمیم گیری کند. برای تشخیص بهترین زمان روشن و خاموش کردن سیستم سرمایشی و نیز بهترین ست پوینت دما، با استفاده از سنسورهای دما-رطوبت دما و رطوبت داخلی ساختمان و نیز دما و رطوبت بیرونی ساختمان را میخواند و این داده ها در سیستم دخیره سازی می شود. سیستم با این داده ها آموزش داده میشود. علاوه بر ارسال پیام در صورت مشاهده مغایرت در سنسورها، با استفاده از داده های دریافتی از سایت هواشناسی قابلیت تشخیص روزهای پیک بار حرارتی را دارد. داده هایی نظیر دما، جهت تابش خورشید، رطوبت نسبی و سرعت باد از داده های مهم موردنیاز می باشد که از سایت هواشناسی گرفته می شود.

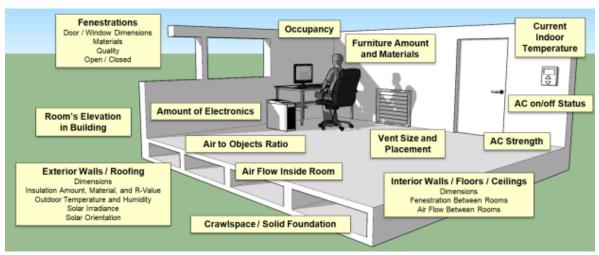
با توجه به داده های خوانده شده از سنسورها و نیز داده دریافتی از سایت هواشناسی، برای زمان روشن خاموش کردن سیستم سرمایشی و دمای آسایشی سیستم تصمیم گیری میکند.

علاوه بر این در صورت مشاهده پیک ناگهانی در بار حرارتی (با استفاده از اختلاف مقدار دما و رطوبت سنسور محیط و نیز دمای setpoint ، سیستم پیک بار را شناسایی می کند)، سیستم در طول زمان آموزش میبیند که آیا این پیک بار حرارتی تناوبی رخ می دهد و یا ناگهانی (به عنوان مثال همیشه ساعت 11 صبح در اتاق جلسه پیک ناگهانی وجود دارد و یا فقط بصورت تصادفی گاهی پیک بار حرارتی وجود دارد). و بر اساس این یادگیری برای پایین آوردن دمای setpoint فضای مربوطه و نیز در صورت نیاز شروع به کار زودتر، به صورت هوشمند بالانس حرارتی را انجام میدهد. لازم به ذکر است برای آموزش سیستم علاوه بر سایت هواشناسی، داده های مربوط به پروفایل occupancy به عنوان ورودی سیستم می باشد و همان طور که گفته شد بر اساس تغییر تعداد افراد موجود در فضاها بصورت هوشمندانه سیستم را کنترل می کند که از مصرف انرژی جلوگیری شود.



استفاده از الگوریتم یادگیری و هوشمند سازی سیستم

کنترل پیشبینی مبتنی بر مدل (MPC^1) در چند سال گذشته به دلیل پتانسیل اش برای صرفه جویی قابل توجه در انرژی MPC محبوب شده است. MPC از یک مدل ساختمان برای پیشبینی عملکرد ساختمان در آینده استفاده می کند و به این صورت می تواند تصمیمات کنترلی بهینه را برای آینده اتخاذ کند. این سیستم ها برای پیش بینی و تصمیم گیری نیاز به یک مدل انرژی دقیق از ساختمان و سیستم HVAC دارند. به دلیل غیرخطی بودن و وابستگی به پارامترهای متعدد، مدل سازی حرارتی با چالش مواجه است. شکل زیر برخی از پارامترهای دخیل در تنطیم دمای محیط داخلی را نشان می دهد.



شکل 1- پارامترهای تاثیرگذار در مدل سازی انرژی ساختمان

همانطور که از شکل مشاهده میشود، ابعاد داخلی اتاق و همچنین مواد تشکیل دهنده دیوار، کف و سقف نقش مهمی دارند. اشیا، لوازم، افراد و برای دیوارهای داخلی انتقال حرارت بین اتاق ها باید مورد توجه قرار گیرد. باز و بسته بودن درب ها و جنس متریال استفاده شده در درب ها اهمیت دارد. همین اصل در مورد پنجره ها نیز صدق می کند – پنجره هایی که می توانند تک جداره، دو جداره، باز یا بسته باشند. دیوارهای خارجی برهمکنش انتقال حرارت با دمای بیرون و خورشید دارند، تعاملی که به موقعیت، جهت و عرض جغرافیایی خانه و همچنین میزان نور خورشید در دسترس بستگی دارد. هنگام مدل سازی یک ساختمان، هر اتاق دارای مشخصات حرارتی خاص خود است که با اتاقهای مجاور و بیرون تعامل دارد و جریان هوا بین اتاقها باید مورد توجه قرار گیرد. این فرآیندها یک شبکه درهم از تعاملات غیرخطی ایجاد می کنند.

چالش اصلی مدل سازی ساختمان و سیستم های HVAC این است که مشخصات حرارتی ساختمان در طول زمان تغییر کند و مدل MPC برای ساختمانی که امروز ساخته شده است، ممکن است یک سال بعد غیرقابل استفاده باشد. لذا برای حل این چالش از روش های هوشمند سازی با استفاده از هوش مصنوعی و الگوریتم های learning استفاده می شود که مستقل از مدل باشند.

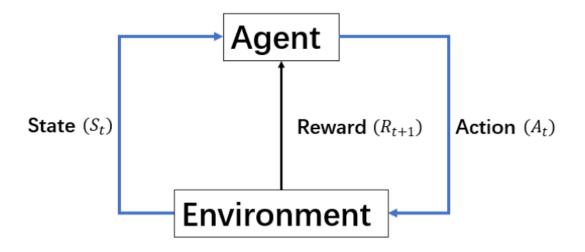
¹ Model-based Predictive Control



مرفحه 4

یادگیری ماشینی (Machine Learning)، به ویژه یادگیری تقویتی (Reinforcement Learning) یا به اختصار RL، با آزمایش محیط به صورت تجربی و یادگیری تکراری، جایگزینی برای سیستم های مبتنی بر مدل ارائه می دهد. در این روش، هیچ پیش آگاهی از مقادیری مانند ضرایب عایق یا بار حرارتی داخلی V (این نیست. یادگیرنده به سادگی تصمیم می گیرد، دانش خود را به روز می کند و V (این ویژگی هایی که برای اندازه گیری مقرون به مدل شبیه سازی شده که شامل هر متغیر اندازه گیری شده است، آن ویژگی هایی که برای اندازه گیری مقرون به صرفه هستند در V (این V

در روش RL عامل یادگیرنده (learning agent) باید با محیط بصورت مراحل گسسته تعامل کند تا یاد بگیرد که RL چگونه پاداش (Reward) بازگشتی از محیط (environment) را به حداکثر برساند (شکل 2). تعاملات عامل چگونه پاداش (Reward) بازگشتی از محیط در محیط در یک مرحله را می توان به صورت A_t , S_t , S_{t+1} , R_{t+1} بیان کرد، که در آن S_t کوضعیت (State) محیط در زمان S_t بیان کرد، که در آن S_t با محیط در زمان اقدامی (Action) که توسط عامل برای تعامل با محیط در زمان انتخاب می شود، S_t وضعیت محیط پس از اقدام عامل است و S_t پاداش دریافتی عامل از محیط است. در نهایت، هدف از کنترل S_t یادگیری یک خط مشی یا سیاست بهینه است که مجموع پاداش دریافتی را حداکثر کند. سیاست یا S_t باید نجوه رفتار عامل یادگیرنده یا S_t و اقدامی که باید انجام دهد فراهم می کند. این روش کنترل S_t و اقدامی که باید انجام دهد فراهم می کند. این روش کنترل S_t به فرایندهای تصمیم گیری مار کوف (Markov Decision Process) شناخته میشود.



شكل 2- چهارچوب فرايند تصميم گيري ماركوف

¹ Deep Reinforcement Learning



صفحہ 5

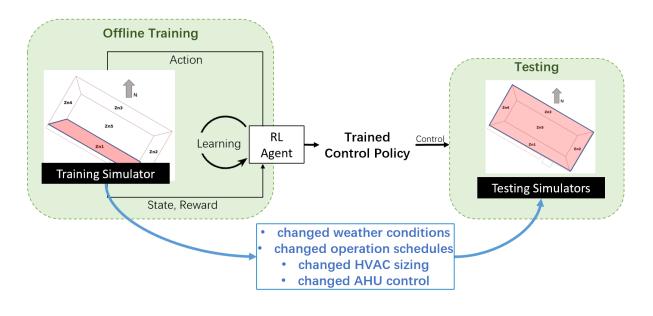
در شکل بالا ساختمان نقش Environment را دارد، Agent همان کنترلر سیستم HVAC می باشد و Setpoint) محیط ورودی به محیط هستند. Action میتواند تنظیم نقاط کنترل دمایی (Temperature) محیط و یا روشن/خاموش کردن سیستم سرمایشی/گرمایشی باشد.

در روش های کنترل HVAC در ساختمان، قسمت پاداش یا Reward مینیمم کردن مصرف انرژی و حفظ شرایط آسایش دما-رطوبت محیط است. به عبارتی الگوریتم در هر مرحله (اینتروال های زمانی t)، با استفاده از داده ورودی که State است (می تواند دما-رطوبت بیرونی و داخلی و ..باشد)، و همچنین فیدبک دریافتی از سیستم که آسایش حرارتی محیط می باشد (با توجه به فاصله دمای محیط و Setpoint و زمان رسیدن به Setpoint و همچنین پایداری دمای محیط داخلی میتواند تشخیص دهد که Action اتخاذ شده در مرحله قبل مناسب بوده یا خیر)، میتواند Action ای را اجرا نماید.

روش بکار گرفته شده در تکوین

کنترل با استفاده از الگوریتم یادگیری RL یک روش کنترلی "بدون مدل" می باشد و عامل یاد گبرنده RL هیچ دانش قبلی در مورد فرآیند کنترل شده ندارد. RL یک استراتژی کنترل بهینه را با سعی و خطا یاد می گیرد. بنابراین، می تواند یک روش یادگیری آنلاین باشد که یک استراتژی کنترل بهینه را در طول عملیات ساختمان واقعی به دست می آورد. هر چند که چنین سیستمی میتواند در مرحله یادگیری باعث ایجاد actionهای ناپایدار شود و همچنین ممکن است به دلیل محدودیت داده های خام ورودی زمان زیادی برای یادگیری سیاست کنترلی پایدار نیاز داشته باشد (مثلاً 20 روز گزارش شده در [38]) و بیش از 50 روز گزارش شده در [38]).

روش بکار برده شده در تکوین به این صورت است که ابتدا عامل یادگیرنده در RL با استفاده از مدل شبیه سازی شده ساختمان، یک سیاست یا policy کنترلی را یاد میگیرد و بعد از یادگیری، در ساختمان واقعی استفاده می شود. شکل زیر فلوچارت کلی روش اتخاذ شده را نشان می دهد که ابتدا بصورت آفلاین با استفاده از نتایج حاصل از شبیه سازی، سیستم RL اجرا می شود و بعد از یادگیری سیاست کنترلی، در ساختمان واقعی استفاده می شود.





شكل 3- فلوچارت جريان كار روش RL استفاده شده

همان طور که گفته شد، پارامترهای اصلی الگوریتم RL شامل RL بقش agent را دارد که عامل یادگیرنده و تصمیم Agent و HVAC است. در سیستم پیاده سازی شده کنترلر HVAC نقش Agent را دارد که عامل یادگیرنده و تصمیم گیرنده می باشد و Environment همان ساختمان دارای سیستم سرمایشی سقف سرد و هواساز می باشد. برای گدرنده می باشد و Setpoint همان محلول انرژی مصرفی در Setpoint تنظیم بهینه دمای Setpoint فضای داخل و دمای State هواساز و نیز حداقل انرژی مصرفی در نظر گرفته شده است. پارامترهای مربوط به State شامل دما-رطوبت محیط بیرون، دما-رطوبت محیط داخلی، سرعت باد، جهت تابش خورشید، دما و رطوبت هواساز، دمای Setpoint و پروفایل Occupancy می باشد. تصمیم گیری برای Setpoint دمای محیط و نیز زمان شروع/خاموش سیستم سرمایشی و هواساز تحت Action تعریف شده است.

State شکل 4 بخشی از برنامه پایتون را برای تعریف Stateها نشان میدهد. با توجه به مقدار حداقل و حداکثر هر main را مقادیر به عددی بین 0 تا 1 نرمالیزه میشوند. شکل 5 ماژول ها و کتابخانه های استفاده شده در برنامه نشان می دهد.

```
File Edit View Novigate Code Befactor Run Jook VCS Window Help Python Project Convolved Component & Building, env. 22cne.py

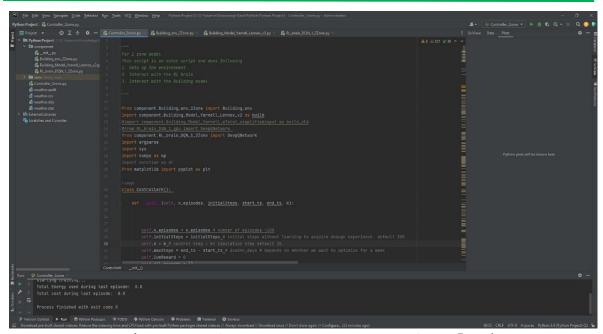
**Project V & T + T + G Controller_Zenne.py

**Building, env. 22cne.py

**Building, e
```

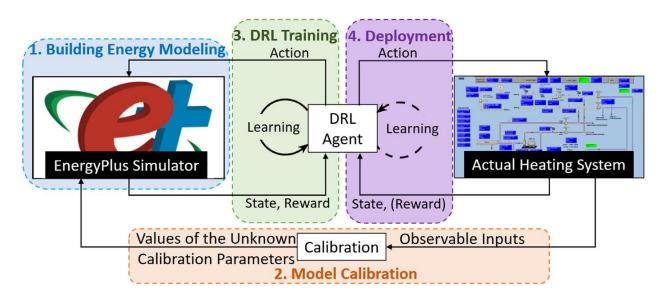
شكل 4- بخشى از برنامه يايتون نوشته شده براى تعريف Stateها





شکل 5- تعریف کتابخانه ها و ماژول هایی مورد استفاده در برنامه main

شکل زیر framework کنترلی پیاده سازی شده را نشان می دهد که از 4 مرحله تشکیل شده است. در مرحله اول با استفاده از نرم افزار مدل سازی Design builder مدل سازی انرژی ساختمان انجام می شود. در مرحله دوم که کالیبراسیون مدل نام دارد، با استفاده از اطلاعات واقعی ساختمان خروجی شبیه سازی در صورت نیاز بهینه می شود. در مرحله سوم که فاز آموزش DRL نامیده شده است، با استفاده از نتایج شبیه سازی سیستم DRL آموزش داده میشود تا بتواند سیاست بهینه کنترلی را فرا بگیرد. در مرحله آخر که Deployment نامیده می شود، سیستم واقعی تحت تست قرار میگیرد.

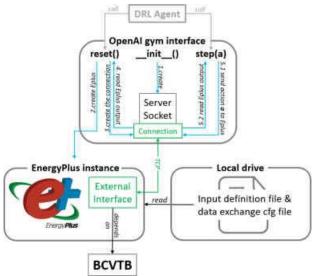


شکل Framework -6کنترلی اجرا شده



برای اجرای سناریوی توضیح داده شده، از سیمولاتور EnergyPlus برای التفاده شده است. این سیمولاتور از طریق اینترفیس OpenAI Gym دیتای خروجی شبیه سازی ساختمان (EnergyPlus) را میگیرد و با استفاده از آن یک سیاست کنترلی بهینه را یاد میگیرد. سیمولاتور EPRL از تابع EXternalInterface استفاده میکند.

به عبارتی اینترفیس OpenAI gym یک Object یک OpenAI gym پایتون با سه تابع _reset و است. ابتدا این object RL افراخوانی تابع _init_ شروع به کار میکند و یک سوکت سرور ایجاد میکند. تابع reset توسط agent که در واقع در کنترلر هوشمند پیاده سازی شده است فراخوانی میشود تا پروسه یادگیری آغاز شود. در این agent استفاده از فایل IDF و IDF که در درایو محلی ذخیره شده است، ایجاد زمان یک instance با استفاده از فایل TCP برای gym object که در مرحله بعد gym object یک ارتباط gym object برای و سپس gym object برای خواندن مقدار اولیه شبیه سازی (خروجی شبیه سازی gym object) از این میکند و سپس TCP استفاده می کند و دیتای خوانده شده را برای Reward و RL agent را خروجی شبیه سازی Reward و gym object استفاده می کند و دیتای خوانده شده را برای step در افرا میخواند. در این هنگامgym object با استفاده از ارتباط TCP می فرستد و تابع step که در واقع action می باشد را برای instance ایجاد شده از استفاده از ارتباط TCP می فرستد و نتیجه خروجی شبیه سازی را می خواند و مجددا آن را به عنوان داده خام برای RL agent و Reward و Reward می فرستد و این داده برای استخراج State و Reward و Rew



شكل 7- معماري روال يادگيري أفلاين

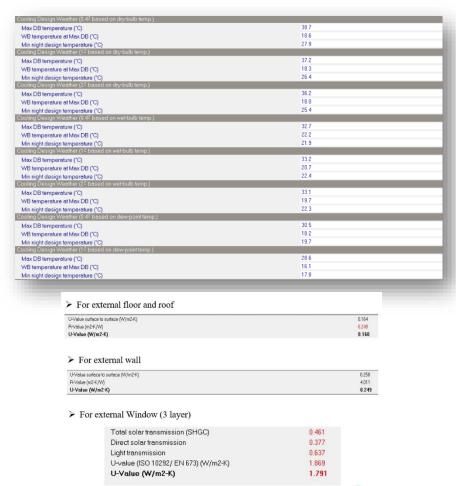
¹ EnergyPlus simulator for reinforcement learning



صفحه 9

نتایج حاصل از اجرای الگوریتم یادگیری در بیمارستان برکت

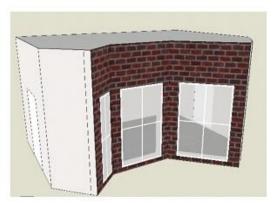
برای تست الگوریتم فوق یکی از فضاهای پروژه بیمارستان برکت لحاظ شده است. با استفاده از نرم افزار Design برای تست الگوریتم فوق یکی از فضاهای پروژه بیمارستان برکت لحاظ های زیر آورده شده است. پارامترهای شبیه سازی در شکل های زیر آورده شده است.



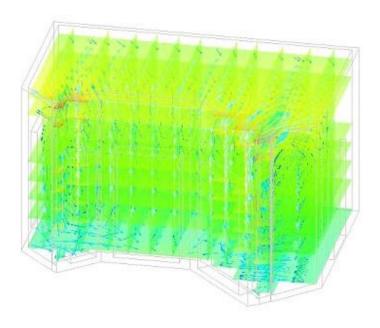
نقشه layout فضای موردنظر در شکل زیر اورده شده است.





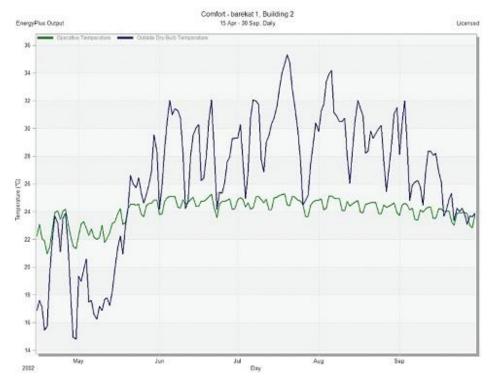


خروجی شبیه سازی برای دما در 6 ماه و نیز CFD در شکل های زیر آورده شده است.





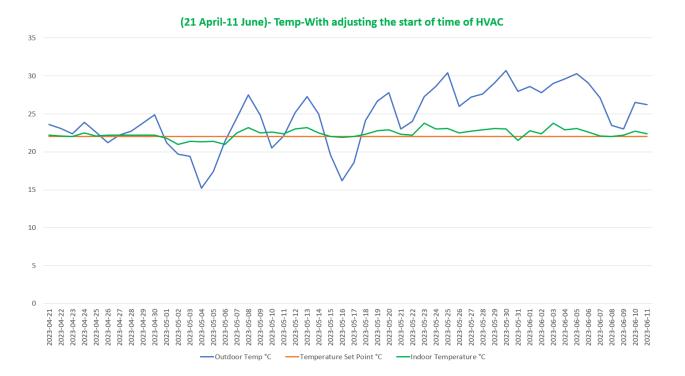
					1								
Velocity	0.00	0.03	0.06	0.09	0.13	0.16	0.19	0.22	0.25	0.28	0.31	0.35	(m/s)
Temperature	19.13	19.86	20.58	21.31	22.04	22.77	23.49	24.22	24.95	25.67	26.40	27.13	(C)



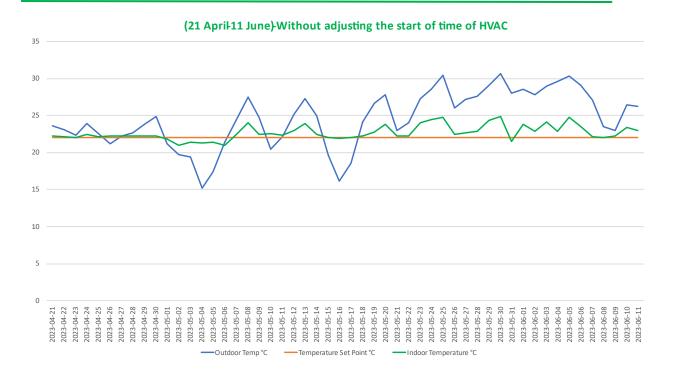
نتایج حاصل از الگوریتم یادگیری برای این فضا که با استفاده از یادگیری آفلاین انجام شده است در ادامه آورده شده است.

در نمودار اول که دمای بیرونی و داخلی فضای موردنظر را در بازه زمانی اول اردیبهشت تا 21 خرداد را نشان میدهد، مشاهده می شود، با برنامه ریزی زمان روشن شدن سیستم، دمای آسایش حرارتی که روی 22 درجه تنظیم شده است، قابل حصول می باشد. منحنی آبی دمای بیرون (با استفاده از سایت هواشناسی) و منحنی سبز دمای داخل را بر حسب درجه سانتی گراد نشان میدهد. دمای آسایش محیط منحنی نارنجی می باشد که روی 22 درجه تنظیم شده است.

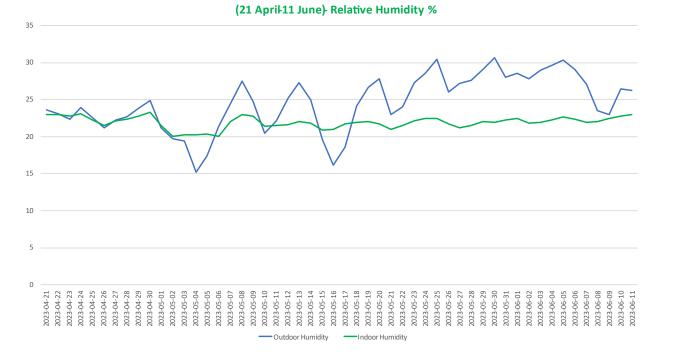
نمودار دوم نشان دهنده سیستم بدون تنطیم شروع به کار هوشمند می باشد که همان طور که از منحنی مشاهده می شود، سیستم در روزهای پیک بار حرارتی از نقطه آسایش حرارتی دور است. به عنوان نمونه در 30 خرداد که دمای بیرون 30.7 درجه سانتی گراد می باشد، با تنطیم زمان روشن شدن سیستم، دمای داخل 23 درجه (نمودار شکل دوم) قابل مشاهده است. در واقع اول) و بدون تنطیم زمان روشن شدن سیستم دمای داخل 24.9 درجه (نمودار شکل دوم) قابل مشاهده است. در واقع سیستم در نمودار اول به عنوان مثال، با شناسایی روزهای پیک بار، سیستم سرمایشی را بجای ساعت 8 صبح، ساعت 6:45 دوشن می کند تا بار حرارتی را جبران نماید.







منحنی زیر رطوبت نسبی فضای بیرونی ساختمان (منحنی آبی) و رطوبت نسبی فضای داخلی ساختمان (رنگ سبز) را نشان می دهد. همان طور که مشاهده میشود رطوبت حدود 22 درصد است.



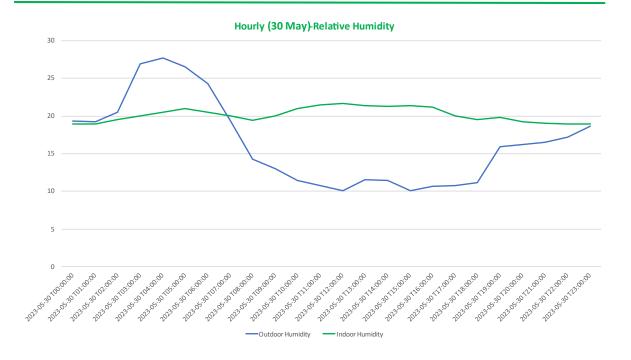
نمودارهای زیر روز پیک بار حرارتی 9 خرداد را نشان می دهند. نمودار اول با تنطیم هوشمند شروع به کار سیستم سرمایشی و نمودار دوم بدون تنطیم شروع به کار هوشمند سیستم می باشد. منحنی آبی در دو نمودار دمای بیرونی و



منحنی سبز دمای داخلی ساختمان را نشان می دهد. در روز فوق سیستم سرمایشی زودتر شروع به کار کرده است تا بتواند پیک بار حرارتی بین ساعت های 11 تا 6 را تامین کند.



منحنی رطوبت نسبی بیرون و داخل ساختمان در روز پیک بار حرارتی 9 خرداد در نمودار زیر نشان داده شده است. رطوبت نسبی داخل ساختمان حدود 22 درصد می باشد.



در صورت مشاهده پیک بار حرارتی در زمان خاصی از روز به عنوان نمونه ساعت حدود 11 تا 1 اتاق جلسه، (در نمودار شکل زیر قابل مشاهده است) سیستم با توجه به شناسایی پیک بار و علم بر اینکه دمای setpoint فعلی قادر به تامین بار حرارتی نمی باشد، بصورت هوشمندانه setpoint فضای مورد نظر را نیم ساعت قبل از زمان پیک پایین تر آورده تا سیستم سرمایشی بتواند مازاد بار حرارتی را جبران کند و مجدد بعد از زمان پیک، setpoint را به مقدار قبلی بر میگرداند.

در نمودار زیر منحنی بار سرمایش با رنگ سبز، دمای فضای موردنظر با آبی و دمای setpoint با رنگ نارنجی نشان داده شده است. دمای setpoint در بازه زمانی 11 تا 1 بصورت هوشمند یک درجه کاهش پیدا میکند تا بار حرارتی سرمایشی مازاد که حدود 1.5 کیلو وات می باشد را جبران نماید.



